

כסלו

עם נאמני / רבי דוד בוזגלו

בתים מתוך פיוט לחנוכה שנכתב על ידי רבי דוד בוזגלו (נפטר ב-1975).
הפיוט מושר בעיקר בקהילות יהודי תוניס

חלשים נצחו צדיקים צלחו
וטהורים שמחו איש ומקמדו
באו למקדש שרו שיר חדש
לאל הנקדש גדול כבודו
עם נאמני זרע אמוני הודו לה'
כי גבר חסדו

וטהור שמנים טמאו יונים
וקהל כהנים חש להפקדו
ובחפוש יחד מצאו פה נכחד
רק לילה אחד ספק לבדו
עם נאמני זרע אמוני הודו לה'
כי גבר חסדו

עם נאמני זרע אמוני הודו לה'
כי גבר חסדו

בימי מתתיה זקן ידיד יה
רב עלייה פקד צאן ידו
בניו חניכיו יוצאי ירכיו
הלכו בדרךיו לבשו את מדו
עם נאמני זרע אמוני הודו לה'
כי גבר חסדו

עם יון מקיף את ציון התקיף
וה' השקיף משמי קדשו
גבורים נפלו וטמאים חדלו
וגאים שפלו הרב עם עבדו
עם נאמני זרע אמוני הודו לה'
כי גבר חסדו

גשם בוא

מלים: תרצה אתר. לחן: אלונה תוראל

שדות של כסף יתפתלו בסערה,
הנה ושוב.
קראנו בואה וחזור נא מין היער למקום
שבו הדרך כבר
פורחת ושולחת אור זהוב.
גשם גשם בוא...

על אם הדרך שוב נפגוש בעלמות
ושערן הרטוב
ינוע חרש על כתפנו מתולתל
ונהדר.
הו גשם, גשם בוא נא בוא נא פה הרוח
תחלוף
תשוט אוהבת ו-
נושקת ולוטפת כפרפר.

גשם גשם בוא...

נהיבה עוז לקרוא לגשם כי ישוב
אל האביב, האביב.
עלי שלכת יינשאו בזרם שוב
כמו מאז.
נקרא לגשם כי ישובה עם הסער מסביב
תהיה הרוח שוב
לוחשת ודולקת באור פז.

גשם גשם בוא
גשם גשם שובה
כבר אביב והגעעות
כולן ירוק בוער.
גשם גשם בוא
גשם גשם שובה
גשם שוב מין היערות
הרחוקים מהר.

קראנו בוא נא בוא נא גשם גשם טוב
מין המרום המרום.

ב' ראש חודש כסלו, יום ו', א' כסלו 13.11

א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא" לציון ראש החודש. בברכת המזון מוסיפים אף את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו מצורפת גם לפני סיום ברכת המזון בקצרה.

ב. יש הנוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים קד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ההלל או בסיום קריאת התורה.

ג. לאחר תפילת העמידה אומרים ההלל בדילוג, בברכותיו.

ד. מוציאים ספר תורה. מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בענין ראש החודש. מנהג רבות מקהילות התנועה לקרוא בפרשת בהעלותך בספר במדבר את פסוקי התרועה בראשי החודשים (עליה ראשונה: במדבר י 3-1; עליה שניה: י 7-4; עליה שלישית, י 10-8; עליה רביעית י 10-8 (חזרה על עליה שלישית)). הקריאה המסורתית בענין קורבנות ראש החודש, מתוך פרשת "פנחס" שבספר במדבר (עליה 1: במדבר כח 3-1; עליה 2: פס' 5-3; עליה 3: פס' 10-6; עליה 4: 15-11).

ה. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע במוסף התפילה בסוף האוגדן.

ו. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת זכר למוסף.

ז. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים של הנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד מיוחדים ברוח זו. נשות הכותל מקיימות בראשי חודשים תפילת שחרית ומוסף חגיגת ככותל המערבי.

שבת פרשת תולדות, ב' כסלו 14.11

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "תולדות". ההפטרה במלאכי א 1 ב 7, על שום אזכורם של יעקב ועשו.

ב. ב' במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "ויצא".

שבת פרשת ויצא, ט' כסלו 21.11

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "ויצא". בקריאת ההפטרה כל המנהגים קוראים בסוף ספר הושע, בפסוקים שעיקר עניינם היחסים בין בית יעקב ובית עשו. מנהג רוב אשכנז: הושע יב 13 - יד 10. מנהג רוב הספרדים ועדות המזרח וחלק מעדות אשכנז: יא 7 - יב 12 (ויש המוסיפים את פס' 13 ו-14). מנהג נוסף: יא 7 - יב 11.

ב. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וישלח".

שבת פרשת וישלח, י"ד כסלו 28.11

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "וישלח". מנהג רוב העדות להפטיר בספר עובדיה. מנהג חלק מקהילות אשכנז להפטיר בהושע יב, 13 - יד, 10. הפטרות פרשת וישלח נבחרו בשל עיסוקם ביחסי בית יעקב ובית עשו.

ב. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וישב".

ג. תאריכה הלועזי של שבת זו הוא ערב "כ"ט בנובמבר", היום בו החליטה עצרת האומות המאוחדות על הקמתה של מדינה יהודית בארץ ישראל ועל חלוקת הארץ. ניתן להזכיר "מעין מאורע" בתפילות השבת, בין אם באמצעות התפילה לשלום המדינה ובין אם באמצעות מקרא אחר. מנהג חלק מקהילות התנועה להוסיף להפטרה או לפני התפילה לשלום המדינה, את פסוקי הנחמה מספר ירמיהו לג, ד-יא.

שבת פרשת וישב, כ"ג כסלו 5.12 - שבת מברכין של חודש טבת

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "וישב". ההפטרה בעמוס ב, 6-ג, 8. ההפטרה נבחרה משום ענין מכירת הצדיק המופיעה בתחילתה, המזכירה את מכירת יוסף בפרשה.

ב. לאחר קריאת התורה וההפטרה מברכים את חודש טבת ומכריזים על ראש החודש שיחול ביום שבת וביום ראשון שלאחריה.

ג. במנחה קוראים שלוש עליות מתוך פרשת "מקץ".

נר ראשון של חנוכה - יום ראשון (בלילה), ערב כ"ה כסלו 6.12
 בליל כה כסלו, יום ראשון בלילה, מדליקים נר ראשון של חג החנוכה עם שקיעת החמה ובמהלך הלילה כולו.

מנהגי חנוכה והדלקת הנר

א. במוצאי כ"ד כסלו מדליקים נר ראשון. נוהגים להדליק נרות שעווה או שמן, אשר יבערו חצי שעה, לפחות.

ב. טרם ההדלקה בליל החג הראשון מברכים שלוש ברכות:

**בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר חֲנוּכָה;
 בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לְאַבְרָהָם וְאַמְרָתוֹ בְּיָמֵם
 הָהֵם בְּזַמַּן הַזֶּה;
 בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַחֲנֻכָּה וְקִיּוּמָנוּ וְהַגִּיעָנוּ לְזַמַּן הַזֶּה.**

ג. בעת הדלקת הנר שרים את הפיוט "הנרות הללו שאנו מדליקים". לאחר ההדלקה שרים "מעוז צור ישועתי".

ד. מנהג ספרדים ועדות המזרח להוסיף לאחר "הנרות הללו" את פרק תהלים ל: "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". מנהג חסידים להקדים לסדר ההדלקה את הפסוק: "ויהי נועם יי אלוהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (תהילים צ 17).

ה. החל מליל החג השני מברכים את ברכת ההדלקה וברכת "על הנסים" בלבד. מי שלא ברך ברכת שהחיינו בליל החג הראשון מוסיף את הברכה בהזדמנות הראשונה בה הוא מדליק את נרות החנוכה.

ו. בהדלקת נר חנוכה במוצאי שבת יש להוציא את השבת בטקס ההבדלה ולאחר מכן להדליק את נרות החנוכה. בשל הכלל של "להוסיף מקודש על החול" יש הנוהגים לומר תחילה את ברכת ההבדלה בתפילת העמידה של מוצאי שבת (ברכת "אתה חוננתנו") או לומר "ברוך אתה יי אלוהינו מלך העולם, המבדיל בין קודש לחול", להדליק את נרות החנוכה ולאחר מכן לערוך את סדר ההבדלה על הכוס.

ז. מצוות נר חנוכה היא "איש וביתו", ולפיכך די בהדלקת חנוכיה אחת בעבור כל בני הבית (כולל אלו שאינם נמצאים בבית בעת ההדלקה). רבים נוהגים כמהדרין להדליק חנוכיות כמניין בני הבית.

- ח. מנהג המהדרין מן המהדרין, שפשט בכל קהילות ישראל כמנהג הפשוט, להוסיף בכל אחד משמונת ימי החנוכה נר נוסף (כשיטת בית הלל).
- ט. בכל אחד מהלילות מדליקים את הנר החדש שהתווסף תחילה. נהוג להוסיף את הנרות בחנוכה מימין לשמאל ולהתחיל את ההדלקה משמאל לימין.
- י. מלכתחילה המצווה היא להדליק את החנוכייה במקום הפונה לרשות הרבים (מחוץ לבית, בחדר המדרגות, אדן החלון וכו'), לצורך פרסום הנס. רבים נוהגים להדליק את החנוכייה בבית. הנוהגים להדליק את החנוכייה מחוץ לבית ובמידת האפשר להניח אותה מצד שמאל של הפתח מול המזווה.
- יא. על בסיס הנאמר: "... ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד..." אין משתמשים באורם של נרות החנוכה לכל מטרה שהיא, כולל הדלקת הנרות האחרים בחנוכה. לכן מוסיפים נר נוסף - השמש - בכל אחד מלילות החג. המדליקים נרות שעווה, נוהגים להשתמש בשמש לצורך הדלקת נרות החג. אין משתמשים בחום הנרות הדולקים לצורך קיבוע השמש למקומו בחנוכה.
- יב. נהוג להדליק את נרות החנוכה גם בבית הכנסת, בברכה, טרם תפילת הערבית, לצורך פרסום הנס. כמו כן נוהגים להדליק הנרות בבוקר במהלך תפילת השחרית, ללא אמירת הברכות, לצורך אותה.
- יג. מי שנבצר ממנו להדליק הנרות באחד מלילות החג או לטול חלק בהדלקת נרות, ואין מדליקים עליו בביתו, יכול לברך את ברכת שעשה נסים (ובלילה הראשון אף את ברכת שהחיינו) למראה נרות דולקים בחנוכה של אחר.
- יד. חג החנוכה אינו מבטל ואינו דוחה אבלות שבעה ואבלות שלושים. האבלים מדליקים נרות בביתם בברכה (כולל אמירת ברכת שהחיינו בלילה הראשון). בתפילות הנאמרות בבית האבל יש להוסיף את תפילת על הנסים ואת תפילת ההלל. ישנם הנוהגים שלא לומר את תפילת ההלל בתפילות שחרית הנערכות בבית אבלים ולומר את ההלל לאחר תום התפילה ביחידות.
- טו. אין מניעה להדליק נרות בחנוכיות שאינן ישרות (חנוכיות עגולות או קעורות וכו') ובלבד שכל נר יראה לכשעצמו כנר נפרד.
- טז. כל הנרות הדולקים בפתילה כשרים למצוות החנוכה (לרבות נרות שמן ונרות שעווה). לפיכך, נרות חשמל וגז שאין בהם פתילה אינם כשרים להדלקה בברכה. הידור מצווה הוא להדליק את נרות החנוכה בשמן זית.

סדר התפילות והקריאות בתורה בימות החג

א. כל שמונת ימי החנוכה מוסיפים את ברכת "על הניסים" בתפילות העמידה ובברכת המזון. המברכים ברכת המזון בקצרה מוסיפים טרם חתימת הברכה: "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כשם שעשה לאבותינו ואימותינו בימים ההם ובזמן הזה".

ב. בתפילת שחרית מוסיפים את תהילים ל': "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד", בפסוקי דזמרה או לפני קריאת התורה.

ג. בכל שמונת ימי החג, לאחר תפילת עמידה בשחרית, אומרים הלל שלם על ברכותיו.

ד. בכל אחד מימי החנוכה קוראים בתורה ומעלים שלושה עולים (למעט בשבת ובראש חודש טבת וראו להלן)

ה. רבות מקהילות התנועה קוראות קריאה קבועה בכל ימי חג החנוכה. הקריאה לקוחה מפסוקיה האחרונים של פרשת "נשא", המסכמים את פרשת חנוכת המזבח (הנקראים במסגרת הקריאה המסורתית ביום השמיני של החג) ופסוקיה הראשונים של פרשת "בהעלותך", שעניינם - מנורת המקדש. סדר הקריאה על פי הצעה זו: עליה ראשונה ז 84-86; עליה שנייה: ז 87-89; עליה שלישית: ח 4-1. על פי מנהג זה בשבת חנוכה יקראו פסוקים אלו כמפטיר לאחר הקריאה בפרשת השבוע בספר הראשון. בראש חודש טבת, יקראו פסוקים אלו כעליה רביעית, לאחר הקריאה בעניין ראש החודש במסגרת שלוש העליות הראשונות.

ו. קריאת התורה המסורתית לימי החנוכה לקוחה מפרשת "נשא" בספר במדבר, בה מצוי תאור חנוכת המזבח. בכל אחד מימי החג קוראים את קורבנות אחד מנשיאי השבטים. ביום השמיני של החג קוראים את קורבנות ארבעת הנשיאים הנותרים ואת פסוקי הסיום של פרשת חנוכת המזבח. יום אחרון זה של החג מכונה "זאת חנוכה", על שם המילים הנכללות בקריאת היום "זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו".

ז. להלן סדר הקריאה המסורתי :

- א' חנוכה, יום שני כ"ה כסלו 7.12: מעלים שלושה. עליה ראשונה: במדבר ז 11-1; עליה שנייה: 12-14; עליה שלישית: 14-17.

- ב' חנוכה, יום שלישי כ"ו כסלו 8.12: מעלים שלושה. עליה ראשונה: במדבר ז, 18-20; עליה שנייה: 21-23; עליה שלישית: 23-18 (חוזרים על פסוקי העליות הראשונה והשנייה).

- ג' חנוכה, יום רביעי כז כסלו 9.12: מעלים שלושה. עליה ראשונה: במדבר ז 24-26; עליה שנייה: במדבר ז 27-29; עליה שלישית: במדבר ז 29-24 (חוזרים על פסוקי

העליות הראשונה והשניה)

- ד' חנוכה, יום חמישי כ"ח כסלו 10.12: מעלים שלושה. עליה ראשונה: במדבר ז 24-26; עליה שנייה: במדבר ז 27-29; עליה שלישית: במדבר ז 29-24 (חוזרים על פסוקי העליות הראשונה והשניה)

- במדבר ז 30-35.

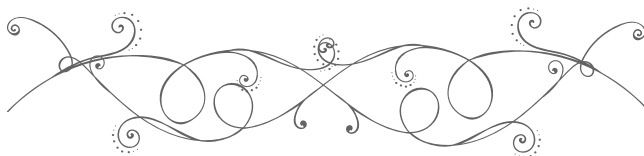
- ה' חנוכה, יום שישי כ"ט כסלו: מעלים שלושה. עליה ראשונה, במדבר ז, 36-38; עליה שנייה: 39-41; עליה שלישית: 41-36 (חוזרים על פסוקי העליות הראשונה והשנייה).

- ו' חנוכה, יום ששבת ל כסלו, א' ראש חודש טבת: מעלים שבעה ומפטיר בשלושה ספרים. בהתאם לכלל "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם" קוראים בספר הראשון בבפרשת השבוע "מקץ" ומעלים שששה עולים. בספר השני מעלים שביעי בעניין ראש חודש בפרשת "בהעלותך" או בפרשת "פנחס" (ראו בהמשך הצעות לקריאה), בספר השלישי מעלים מפטיר וקוראים בענין חנוכה: "...ביום הששי", במדבר ז 42-47.

- ז' חנוכה, יום ראשון, א טבת, ב' ראש חודש טבת: מעלים ארבעה. מוציאים מן ההיכל שני ספרי תורה. בהתאם לכלל "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם" קוראים בספר הראשון בענין ראש החודש ומעלים שלושה עולים (ראו בהמשך הצעות לקריאה). בספר השני קוראים לעולה רביעי בענין החנוכה, "...ביום השביעי", במדבר ז 48-53.

- נר שמיני, יום שני ב' טבת, יום "וזאת חנוכה": מעלים שלושה וקוראים במדבר ז 54 - ח 4.

ח. מניחים תפילין בימות החנוכה.

שבת פרשת "מקץ", ו' חנוכה, ל' כסלו, 12.12 - שבת חנוכה וא' ראש חודש טבת

- א. בערב שבת מדליקים את נרות החנוכה מספר דקות טרם הדלקת נרות השבת. נוהגים להדליק נרות אשר יבערו זמן ממושך, ולפחות כמחצית השעה לאחר כניסת השבת.
- ב. בתפילות העמידה במהלך השבת ובברכת המזון מוסיפים את תפילת "יעלה ויבוא" לראש חודש ותפילת "על הניסים" לציון חג החנוכה.
- ג. בשחרית לאחר תפילת עמידה אומרים הלל שלם, בברכותיו.
- ד. מוציאים מן ההיכל שלושה ספרי תורה. בהתאם לכלל: "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם", קוראים בספר הראשון לששה קרואים בפרשת השבוע "מקץ" בספר השני קוראים לעולה השביעי בעניין ראש החודש ובספר השלישי קוראים למפטיר בעניין החנוכה.
- ה. מנהג חלק מקהילות היהדות המתקדמת לקרוא בפרשת "בהעלותך" את פסוקי התרועה לציון ראש החודש ואת פסוקי העלאת נרות המנורה במשכן לציון חג החנוכה. הנוהגים במנהג זה אינם נדרשים להוצאת שלושה ספרי תורה, אלא שנים בלבד, שכן קריאות ראש חודש וחנוכה לקוחות מתוך אותה הפרשה, "בהעלותך". עליה שביעית לציון ראש החודש: במדבר י 10-1; עליית מפטיר לציון חג החנוכה: במדבר ז 84 - ח 4.
- ו. הקריאה המסורתית - בספר השני בעניין קורבנות ראש החודש, מתוך פרשת פנחס במדבר כח 15-11. בספר השלישי קוראים למפטיר בעניין קורבנות היום השישי של חנוכת המזבח: במדבר ז 47-42. הטעם להוצאת יותר מספר אחד הוא מניעת טורח הציבור בהמתנה לגלילת התורה למקום הקריאה הבא וההקפדה בכבודה של התורה. אשר על כן, קהילות שאין ברשותן שני ספרים יכולות לבצע את הקריאה בפרשות השונות באמצעות גלילת המגילה בתום כל אחד מקטעי הקריאה בתורה, ומן הראוי ללוות את הגלילה בשירה או בדבר תורה קצר.
- ז. יש הנוהגים להפריד בין הקריאה בספרים השונים באמצעות אמירת חצי קדיש; ניתן אף להפריד בין הקריאה בספרים באמצעות ברכת "מי שברך לחולים", וברכות נוספות.
- ח. מפטירים בפסוקי נבואתו של זכריה המזכירים את מנורת המקדש: זכריה ב 14 - ד 7. מנהג נוסף: זכריה ד 14-2. בנוסח זה נזכרים גם ענפי הזית היוצרים, יחד עם המנורה, את סמל מדינת ישראל.

ט. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לראשי חודשים לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או כנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע במוסף התפילה בסוף האוגדן.

י. בתפילת מנחה עולים שלושה בפרשת "ויגש". בתפילת העמידה מוסיפים "יעלה ויבוא" לציון ראש חודש ותפילת "על הניסים" לציון חג החנוכה. אין אומרים את פסוקי "צדקתך צדק", בשל שמחת החנוכה וראש החודש.

יא. בבית הכנסת ובבית מדליקים נר של חג החנוכה לאחר ההבדלה. יש הנוהגים להדליק את נרות החנוכה טרם ההבדלה על כוס היין, וזאת מפאת העקרון של הוספה מקודש על החול. העושים כן מברכים: "... המבדיל בין קודש לחול" לפני הדלקת הנרות או אומרים את ברכת "אתה חוננתנו" במסגרת תפילת הערבית למוצאי שבת, מדליקים ולאחר מכן עורכים ההבדלה בשלמותה על ארבע ברכותיה.

